

ופניו תייש – ולא כלום. לא נחלקו אלא שפניו אדם ונברא בעין אחת כבהמה, שר"מ אומר מצורת אדם וחכ"א כל צורת אדם...'. התוס' פרשו שהיה משמע לו לרב מלשון המשנה [וכפי שאכן מוכח בברייתא שבסמוך] שמלבד מחלוקת ר"מ וחכמים במפלת כמין בהמה, נחלקו עוד במפלת ולד שאין צורתו שלמה כצורת אדם. ופירש רב שהקובע לענין זה הוא הראש ולא הגוף.

לפירוש זה יוצא שלדעת חכמים לעולם אינו ולד עד שיהא כל ראשו כצורת אדם. ולר"מ די שיהא דומה במחצית פנים כאדם [מצח, גבה, עין ולסת וכו'], אבל בלאו הכי אינו ולד אלא אם כולו כבהמה, ראשו וגופו.

ואולם הרמב"ן מפרש (וכן הביאו הראשונים מפרש"י, וכ"כ הרי"ד) שרבי ירמיה בר אבא חולק על הטעמים שנאמרו לעיל בשיטת רבי מאיר, וסובר שלא דיבר רבי מאיר במפלת צורת בהמה ממש, שודאי אינו ולד [שאם כן, כ"ש כשגופו אדם וראשו כבהמה שיהא דינו כולד], אלא בולד שצורת ראשו כאדם ובעין הוא דומה לבהמה [והוא הדין אם דומה במצח ולסת וגבה], ובסברא בעלמא נחלקו; לר"מ הרי זה ולד כיון שיש בו מצורת אדם, ולחכמים אינו ולד עד שכל פניו [מלבד האזניים, כדלהלן] דומים לצורת אדם.

'אמר רבא: ושטו נקוב – טמאה'. רש"י ותוס' מפרשים [עפ"י המשך הסוגיא] שרבא סובר טרפה חיה [כשיטתו בכ"מ], אבל אם נוקטים אינה חיה – אינה טמאה לידה.

ואולם דעת הרמב"ן והרשב"א שאפילו אם טרפה אינה חיה – טמאה, כיון שראוי הוא לחיות קצת פחות מי"ב חדש. ועוד, אין זה כמי שלא ראוי לחיות מתחילת ברייתו, כי שמא ניקב ושטו לאחר מכן.

(וכן נקט בספר בית הלוי (ח"ב סוס"י כב) ובלקוטי הלכות ובערוך לנר (כד). בדעת הרמב"ם, שיש לדייק מדבריו שוושטו נקוב – טמאה, הגם שפסק טריפה אינה חיה. וע"ע חזו"א קי, יג-יד [ובזה יישב בבית הלוי מה שכתב בשו"ת פנים מאירות שנקובת הושט לדברי הכל אינה חיה. ולפרש"י ותוס' מבואר בסוגיא להפך, אבל להרמב"ם אתי שפיר. גם הוכיח מכאן שיש למול תינוק שנולד בו סימן טריפות תוך שמונה, מכך שאמו טמאה לידה]. ואולם בכס"מ (איסור"ב י, יא) צדד בדעת הרמב"ם כפרש"י ותוס'.

וער"ן שלמ"ד טרפה אינה חיה הריזו טמאה מספק, כי שמא ארע הנקב אחר כך ותחילת ברייתו ראוי הוא לנשמה).

דף כד

'איכא בנייהו טרפה חיה, מר סבר טרפה חיה ומר סבר טרפה אינה חיה'. בתורי"ד מפרש [שלא כשאר ראשונים] שהכוונה כאן אם בריה בגוף אטום חיה שמונה ימים, שהוא השיעור שצריך לחיות כדי להחשב 'ולד' (כפי שדרשו להלן בע"ב), אם לאו. ואינו ענין למחלוקת האמוראים אם טרפה חיה י"ב חדש אם לאו.

'אמר להם: צאו וטהרו מה שטמאתם, מאי דעתיכו לחומרא, חומרא דאתיא לידי קולא היא, דקיהביתו לה ימי טוהר' – ואף על פי שודאי אמרו לשואלים שטימאו רק להחמיר ולא להקל [שכן משמע מהלשון, שידע שהורו כן לחומרא ולא משום שטעו בהלכה], יש לחוש שמא יבואו אחרים לטעות בהוראתם והם לא ידעו טעם הדבר בבירור, וכיון שיש חשש כזה ואין החומרא מן הדין, אין לנו להורות אלא לפי קו הדין. שאילו בדבר שיש בו ספק של תורה, ודאי עושים לחומרא ואין לנו לחוש לקולא

עתידיה שהרי אי אפשר בלאו הכי, ואפילו בדבר שהוא טהור מהתורה אבל נראה להם לחכמים לאסור משום גזירה (כגון מה שאמרו להלן כח) – מחמירים ואין חוששים לקולא, אבל לא בכעין זה שמצד הדין הוא מותר ורק משום חומרא בעלמא מחמירים (עפ"י ריטב"א, וכע"ז כתב להלן כח. ד"ה אינה). ועש"ך (י"ד רמב, בקיצור הנהגות הוראות איסור והתר, ט) שגם במקום שאין נראה שיוצאת קולא מההוראה, צריך החכם האוסר מחמת הספק או מצד חומרא, לומר שאין האיסור ברור אלא שאנו מחוייבים להחמיר, כי אפשר שיתגלגל הדבר ויבוא לידי קולא עד אחר מאה דברים.

'המפלת בריה שיש לה ב' גבים וב' שדראות, אמר רב: באשה – אינו וולד... ושמואל אמר: באשה וולד...' זו לשון הריטב"א כת"י (מובא בפתח עינים כאן): ופסקי רבנן הלכתא כרב, דכל רב ושמואל הלכתא כרב באסורי בין לקולא בין לחומרא. ורבינו הגדול רבי' אושעיא [אפשר שהכוונה לרבנו ישעיה הראשון, הוא הרי"ד], שגם בפסקיו מובא מעשה כזה, אמנם בכמה שינויים. 'פתח עינים' כתב שהוא ראה אשה אחת שהיו לה שני גופין חלוקין לגמרי וחוזרין להיות גוף אחד למטה ממתניה, ואין לה אלא ב' רגלים והיה לה בשת לכל גוף וגוף והיו לה ד' ידים וד' עינים וכשאוכלת בראש האחד אינה אוכלת בראש השני, וחיתה יותר מעשרים שנה. וכתב הראב"ד דאע"ג דקי"ל בעלמא הלכתא כרב באיסורי, וסוגיין נמי רהטא כותיה, אפילו הכי כיון שהוברר הדבר דשסועה איתא בעלמא, הוברר הדבר כשמואל'. עכ"ל. ואולם דעת רוב הפוסקים כרב שאין זה וולד [ואין הוכחה ממקרים חריגים שמתקיימים. עריטב"א], וכן יש להורות (עפ"י מחזיק ברכה י"ד יג).

ישמואל אמר: בריה בעלמא איתא. לפרש"י הוא מין בפני עצמו שיש לו שני גבים ושתי שדראות. ורבנו תם ורמב"ן מפרשים שאין כזה מין בפני עצמו אלא מדובר בבהמה שנוולדה עם שני גבים ושתי שדראות מבהמה רגילה. ולדעת שמואל יכולה היא להתקיים. [ואילו לפרש"י זו אינה מתקיימת ואסורה ככל נפל]. ולזה הפירוש הסכים הרשב"א, וכן הביא מרבנו חננאל. וכן נראה ברמב"ם (מאכלות אסורות א.ו.ו.) וכן נקט הר"ן.

ע"ע בספר 'הכתב והקבלה' (ראה יד, 1) אודות בהמה הנקראת 'טאיאסו' שיש בגבה סדק עמוק כאצבע עד שנראה כאילו הגב והשדרה נפרדים לשני חלקים, והיא מעלת גרה.

(ע"ב) 'הימנו ולמטה אסור, במה דברים אמורים בשלא כלו לו חדשיו...' לשון זו אינה מדוקדקת כפי משמעותה שבכל מקום, שהרי מפורש שבזה אנו מדברים, בעובר שלא כלו לו חדשיו (עפ"י ריטב"א. וכן העיר בערול"ג, שכך היה לו לומר: 'הני משום דלא כלו לו חדשיו, יצא מי שיש לו ב' גבין וכו' דאע"ג דכלו לו חדשיו אם יצא לאויר העולם אסור').

'שפיר' – הוא עור (= קרום) שבשר הולד ואבריו מתרקמים בתוכו. 'סנדל' – עובר שנתמעך ע"י וולד אחר (גמרא להלן כה). [וכתב הרמב"ם (איסו"ב י, יב) שיש 'סנדל' שאינו וולד אלא נעשה מקרישת דמים, וכרוך הוא על חלק מהולד. ואולם יש לומר שעל פי רוב כשיש עובר נוסף על הסנדל, אינו בא מדם שנקרש אלא ממיצוץ עובר. עפ"י ערוך לנר כה: [אך מלשון הרמב"ם אין במשמע שזהו הרוב. ועוד צ"ע מהמבואר להלן כה: שחוששת למנות כנקבה, ומ"ט לא נצרך המיעוט שאינו וולד למחצה זכרים. ושם י"ל שהיו יודעים להבחין בין סנדל שהוא וולד שנתמעך לזה הנעשה מדמים, ומדובר כאן בסנדל שידוע שהיה וולד]. וע"ע חדושי חת"ס, אוצר חיים וחדושי מהר"י שפירא].

'שליא' – איבר המחובר לעובר ולרחם, דרכו מקבל העובר את מזונו כשהוא במעי אמו. לאחר הלידה יוצאת השליה מהרחם.
'גנונים' – חתיכות דקות של בשר כעין תולעים (פיה"מ לרמב"ם ומאירי).

'ככתבם וכלשונם'

'שימו את?'

'דין עשרה מיילי דחסידותא דהוה נהיג בהו רב, ובתריה לא יכילו שמעיה (משמשיו, תלמידיו) לאחזוקי בהון, וכל חד וחד מנהון אחזיקו בחדא מנהון. חד... רביעית וחמישית, שלא היה מביט לצדדין ואפילו לפניו, דאמר 'שימי את' – אלמא עד דשמע קליה לא ידע, ונהגו רב יוסף ורב ששת אחריו ולא יכלו לעמוד בה עד שסימו את עיניהם' (מתוך שו"ת הגאונים שערי תשובה קעח. וכן מובא בפירוש רבנו גרשום מאור הגולה (מנחות קט): 'שימי את – אתה הוא זה שימי, שלא היה רואהו משום דהוי ביה ברב מיילי דחסידותא שלא היה מגביה עיניו מן הארץ ולפניו היה מביט מרוב ענוה...').

(ע"ב) 'לילית' –

'... והיא (- מלכת שבא) באמת היתה שורש החשק דזימה, כמו שאיתא בתרגום (איוב א) על פסוק **ותפל שבא ותקחם** ונפלת בתכוף לילית מלכת זמרגוד'. ו'זמרגוד' הוא שם אבן טובה, ונראה דדעת אותו המתרגם דכתובים דהוא אבן 'שבו' בלשון הקדש, ודלא כמתרגם התורה, ולכן שם המדינה 'שבא', דשם מצויה אותה אבן טובה. ו'שבו' הוא לנפתלי... אבל שם (- בשבא) הוא תוקף רזא ד'אשת זנונים'.

ועל דרך הפשט בפסוק **שם הרגיעה לילית** (ישעיה לד) הוא שם בעל חי מה, כמו שכתבו המפרשים הקדמונים ואיתא בנידה בריה היא אלא שיש לו כפנים – פירוש, לעוף באויר ולהתפשט מסוף עולם ועד סופו. וזה החשק שבאדם שבו כח העפיפה וההתפשטות כנודע, ובלתי ספק הוא מצוי בארץ שבא אשר שם מכח האוירים דשם הוא תוקף הזימה, וטבע אותה חיה [שהיא נקיבה, ואולי הזכר שלה הוא השעיר הידוע שא' עליו בס' חיצונים, ותוקף תאותו הרבה לזימה] בזימה רבה לתבוע ולאחוז בכל בע"ח זכר.

וכן נקרא כח ה'אשת זנונים' שבעולם, כמו שאמרו בשבת (קנא): הישן בבית יחידי אחותו לילית – פירוש שרואה קרי, שזה כל חשקה ותאותה של אשת זנונים, וכח חשק זה בעולם היינו שמתפשט חשק זה באדם בשינתו. ומצד תוקף החשק בחלומו רואה קרי כידוע, ובעת השינה אז אינו בדעתו להתגבר על יצרו מצד חכמתו ואז עושה חשק זה פעולתו, וכשהוא יחידי יש חשש יותר, כי באמת על איש יהודי חופף קדושה, כי שרשו ממקום קדוש וכל עומק מחשבותיו באמת הוא רק בקדושה וטהרה ולא בחשקות כאלו, וכששני יהודים ביחד אז הקדושה כמו שאמרו (ברכות ו.) תרי מכתבן מילייהו בספר הזכרונות – פירוש שעושים רושם יותר בקדושתן למעלה, ולכך לשנים נראה ואין מוזק, כי אין לו כח, וכן אין כח למחשבה רעה להתפשט מצד הקדושה השוכנת בלבבות בני ישראל... רק כשהוא יחידי, ואז חשק האשת-זנונים לו, ורק לאיש ישראלי כמו שאמרו בסוכה (נב.) על פסוק **כי הגדיל לעשות** שהניח האומות כו' ובתלמיד חכם יותר מכולם – שכן חשקות רעים שיסד השי"ת להיות בעולם, מטבעם להמצא יותר אצל בני ישראל וכמו

שאמרו... כי רוצה להתתקן ברזא ד'אשת חיל', שכך יסד השי"ת שיהיה הרע מדמה שהוא טוב, וכאשר הם בני ישראל כן אז ע"כ הוא טוב, שהרי מקור ושורש ישראל הוא מהשי"ת, וגם חשקות רעים שבהם הוא דבוק בהשי"ת, ועי"ז מתדבק הרע ח"ו בהשי"ת כמו הטוב הנקרא 'אשת חיל' על שם דבקותו בהשי"ת שמקבל שפעו מהשי"ת ששופע בו, וכך הרע מאחר שהוא בלבות בני ישראל הרי מקבל שפעו מהשי"ת כי בני ישראל דבוקים בו, ולכך נאמר ותפל שבא ותקחם לאותם בקר חורשות והאתונות רועות על ידיהם, שאמרו ז"ל (ב"ב טו סע"ב) על זה שהטעימו (לאיוב) מעין עולם הבא, והיינו כמו שבת מעין עולם הבא (ברכות נו) שהוא תענוגי עולם הזה לשם שמים, וכך הטעימו הפלגת תענוגי עולם הזה לשם שמים, שכאשר הם לש"ש אז הם בהפלגה יתירה דהיינו מעין עולם הבא, ודייקא בזה ותפול שבא – כי בזה יש לה אחיזה, וכמו שכאמרו ג"כ (ב'חלק) בדור המבול שהטעימן גם כן מעין עולם הבא וחטאם היה גם כן בזימה, כי יש שייכות לזימה עם טעם מעין עולם הבא, שזה נקרא 'אשת חיל' וזה 'אשת זנונים', ואשת זנונים מתתקנא ברזא דאשת חיל ויש לה אחיזה בה...

ואמרו ז"ל בימי שלמה היה, שנאמר ותפל שבא – היינו דהתפשטות כח זה דמלכת שבא היה בימי שלמה, היינו כמו שאמרו בזהר בכ"מ שהוא למד גם כן כל חכמות חיצונות, והיינו שהכניס כל חשקות עולם הזה לקדושה ומלא כל מיני תאות באלף נשים וכסף וזהב וסוסים, וכן מאכל שלמה ליום, רק שהכל בהכרה שהשי"ת הוא הנותן והכל כפי עומק רצון השי"ת, וזהו מעין עולם הבא כהנ"ל, ולכך מלכת שבא היה לה תוקף אז, וכשהיא בגודל תוקפה אז יש לה חכמה דחיצונית הרבה, וכשמעיה את שמע שלמה כנ"ל דבזה תיכף ותפול שבא ותקחם כנ"ל, ובאתה אליו והוא התגבר עליה כנ"ל בהכרת האמת... (מתוך 'דובר צדק' עמ' 109 ואילך).

'תניא אבא שאול אומר: קובר מתים הייתי. פעם אחת נפתחה מערה מתחתי... ע' לקוטי מוהר"ן ח"א נד.

'אבא שאול ארוך בדורו הוה ורבי טרפון מגיע לכתפו, ורבי טרפון ארוך בדורו הוה...' – וזהו פירוש 'בעל קומה' שנתייחד לנביא, שהוא מי שהשלים ביחודו יתברך עד שהגיע למדרגת הנבואה שהוא הדביקות הגמורה בו יתברך בעבור יחודו האמיתי שאין דבר זולתו המונעו בעבור כן. וכן המלך, כמו שנאמר וקרא בה כל ימי חייו, אמרו ז"ל נכנס כו' מיסב כו' – שהוא תכלית הדביקות.

וזה גם כן ביאור ארוך בדורו שבנידה, הגם שאין הדברים יוצאים ממשוטן גם כן, שכן רב היה באמת ארוך בדורו כמו שאיתא בחולין 'מאן ריש סדרא אבא אריכא' וכן כולם מסתמא, אבל הדבר ידוע כי גם במעשה הנביאים היתה פעולה ממשית אבל רומזת כוונה, כמו ירה ויור וכל מעשה הנביאים כולם, כל שכן במעשה השי"ת בברואיו.

וזהו 'ניטלה קומתו' באדם הראשון, בעבור שנפסק שלימות יחודו, וכן אז נתגרש מגן עדן שהוא שלימות התענוג הגופני' (מתוך 'אור זרוע לצדיק' עמ' 34).

ע"ע מהרש"א שביאר בעלי קומה במעלות רחניות. וכן ע' בספר אמרי פנחס (פרשיות התורה, אות קצ; שער התורה קיח) ע"ד הסוד; וע' בחדושי מהר"י שפירא.

השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה – אסורה באכילה (רבי יוחנן). [ואין ראייה לאסור דמות אדם, כי אפשר דוקא יונה שאין לה פרסה כלל אסורה, אבל דמות אדם שיש לו פרסה, אעפ"י שהיא קלוטה ואינה סדוקה – כשרה].

דפים כג – כד

מו. המפלת את הבריות דלהלן, האם טמאה משום לידה?

- א. גוף אטום, בחלקו או בכולו.
- ב. גוף או ראש שאין בהם חיתוך אברים; גוף שידי ורגליו יוצאות מכיוון אחד.
- ג. פניו טוחות או ממוסמסות.
- ד. בריה שיש לה שני גבים ושתי שדראות.
- ה. דמות לילית.
- ו. כמין נחש.

א. המפלת גוף אטום – אין אמו טמאה לידה. ואיזהו גוף אטום, רבי אומר: כדי שינטל מן החי וימות. וכמה? רבי זכאי אומר: עד הארכובה (והארכובה בכלל, שסובר טרפה אינה חיה. רש"י). רבי ינאי אומר: עד לנקביו (ונקביו בכלל). רבי יוחנן אומר משום רבי יוסי בן יהושע: עד מקום טבורו. אמר רב פפא: מחלוקת מלמטה למעלה, אבל מלמעלה למטה (שנחתך מגולגלתו. רש"י) – אפילו כלשהו טהורה. וכן אמר רב גידל אמר רבי יוחנן: המפלת את שגולגלתו אטומה – אמו טהורה.

א. 'גולגולת אטומה' – יש מפרשים: סתומה, אבל חסרון בגולגולת אינו פוסל בכלשהו אעפ"י שעושהו טריפה (ערמב"ן ור"ן). ויש אומרים שגם חסרה בכלל אטומה (ערש"י ורמב"ם איס"ב י, יא) וכיון שמתחילת ברייתו הוא חסר, לכן אפילו בכלשהו אינו ולד, אעפ"י שלענין טריפות צריך כשיעור. או שמא 'כלשהו' לאו דוקא אלא דוקא בחסרון העושהו טריפה, והוא כשיעור סלע (עפ"י רמב"ן חולין מד. וע' בערו"ג שהשוה זאת לדין טרפה שצריך שיהסר בקרום העליון ואין די בגולגולת לבדה).

ב. כתבו ראשונים שבזמן הזה איננו בקיאים בצורות הולד, הלכך אפילו בגולגולת אטומה – טמאה לידה (עפ"י בעלי הגפש שער הפרישה; רשב"א – מובא בב"י קצד).
ג. המפלת תבנית יד או רגל, אם ניכר שלא נברא יותר – ודאי טהורה. ואם לא ניכר, או שניכר שהמותר נמחה כשפירש – טמאה, ואין חוששים שמא מגוף אטום באה (תוס' עפ"י הברייתא).

ב. שנה התנא לפני רב: המפלת בריית גוף שאינו חתוך ובריית ראש שאינו חתוך – אינה טמאה לידה (אשה כי תזריע וילדה... וביום השמיני ימול... – מי שראוי לברית שמונה [התוס' גרסו לברייתא נשמה], יצאו אלו).

המפלת כמין מוצא הדקל (שידיו ורגליו עולות ומתפצלות מהכתף, ומלמטה הוא בלא צורה) – אמו טהורה (רב גידל אמר רבי יוחנן).

ג. המפלת מי שפניו טוחות (= ממועכות ואין צורה ניכרת בהן כלל); לדברי רב פפי, רבי יוחנן מטהר משום לידה [וכן אמר רבי חייא לבניו, להורות כן אף לקולא], וריש לקיש מטמא. אבל פנים מוסמסין (= מעוכות ומטושטשות במקצת) – דברי הכל טמאה. ובתחילה נאמר בגמרא בסתם שבוה נחלקו ריו"ח וריש לקיש; רבי יוחנן מטמא ור"ל מטהר.

הלכה כרבי יוחנן וכמסקנת רב פפי, שפניו טוחות – טהורה. מוסמסין – טמאה (עפ"י רמב"ם איס"ב י"א; לקוטי הלכות).

ד. המפלת בריה שיש לה שני גבים ושתי שדראות; לדברי רב, אין זה וולד וטהורה [ואין בכלל זה וולד ששדרתו עקומה ונראית כשתים]. ולדברי שמואל – וולד (שיכול להתקיים לשיטתו. כ"כ התוס' ועוד. ובדעת רש"י כתב הרשב"א שאינו מתקיים שלשים יום, ואעפ"כ נחשב 'ראוי לבריית נשמה'. וכן צדד בחזו"א קי סקט"ו מטעם שפניו כפני אדם ורק גופו נשתוה בצד מה לחיה זו).

ואמר רב הונא לרבי ירמיה בר אבא שיש להורות כרב בין לקולא בין לחומרא, שהלכה כמותו באיסורין. וכן דעת רוב ככל הפוסקים (וכן סתם בלקוטי הלכות). והריטב"א הביא בשם הראב"ד לפסוק כשמואל, שכן הוברר הדבר ע"י מעשה שיש אדם חי עם שני גבים.

ה. אמר רב יהודה אמר שמואל: המפלת דמות לילית (פרצוף אדם ויש לו כנפים של בשר. ערמב"ם) – אמו טמאה לידה. וכן שנו בברייתא שמסר רבי יוסי במעשה שבא לפני חכמים.

ו. המפלת דמות נחש – הורה חנינא בן אחיז של רבי יהושע: אמו טמאה לידה, הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם.

כן פסק הרמב"ם (איס"ב י"ז), אבל הראב"ד השיג וכתב שלפי מה שאנו נוקטים שצריך שכל פניו יהא כפני אדם – אינה טמאה, (וכ"מ דעת הרמב"ן והמ"מ).

דף כד

מז. א. האם ישנה בריה חיה שיש לה שני גבים ושתי שדראות? מה דינה באכילה במעי אמה וכשיצאה לחוץ? ב. עוברי בהמה שלא מלאו להם חדשי עיבור, מה דינם באכילה?

א. אמר רב חנין בר אבא: אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה: השסועה – בריה שיש לה שני גבים ושתי שדראות.

לדברי רב, אין בריה כזו שהיא חיה, ולא אסר הכתוב אלא כשנמצאת כזו במעי בהמה. ושמואל אמר: יש בריה כזו ואסרה הכתוב כשיצאה ממעי אמה, אבל כשהיא במעי אמה – מותרת, כדין כל בריה שיש לה פרסה המותרת במעי אמה.

א. לפרש"י (כפי המבואר בראשונים), אפילו לשמואל, אם נולדה בריה כזו לבהמה רגילה – נפל היא, שאינה מתקיימת. והכתוב שאסר מדבר במין בריה מסוימת [שאינה מצויה בישוב אלא ביער] שיש לה ולאמה שני גבין ושדראות.

ולפירוש שאר הראשונים לדברי הכל אין כזה מין בפני עצמו אלא שכך נולדה מבהמה רגילה, ובוה אמר שמואל שמתקיימת אלא שאסרה הכתוב באכילה.

ב. כאמור, לפי דעת רוב הפוסקים מלבד הראב"ד – הלכה כרב. ולא יעלה על לב להתיר כשמואל' (מחזיק ברכה יו"ד יג).
 ג. יש מצדדים בדעת הרמב"ם (מאכלות אסורות א,ו) שהאוכל את השסועה לוקה משום בהמה טמאה [שנתרבה מ'השסועה'] (עפ"י מנחת חינוך קנהו, וע' ערו"ג). ומרש"י כאן משמע לכאורה שלוקה משום נבלה (וע' מג"ח שם; אבי עזריה הל' מאכ"א שם).
 מבואר בגמרא שבריה ששדרתה עקומה ונראית כמי שיש לה ב' גבין וב' שדראות, אפילו לדברי רב היא מתקיימת ומותרת באכילה.

ב. בן ארבעה חדשים או פחות בבהמה דקה, וכן בן שמונה או פחות בגסה, שיצאו לאויר העולם – אסורים (משום נבלה), אבל במעי אמן מותרים (כל... בבהמה... תאכלו).
 רבא נסתפק שמא בהמה גסה יולדת לשבעה כמו אשה והולד מותר, ורצו להוכיח מהברייתא לאסור, ודחו.
 א. מסתבר שיש לילך לחומרא בספק זה, ואסור באכילה. וכן משמע ברמב"ם (מאכ"א ד,ד) שאין התר אלא בתשעה בגסה וחמשה בדקה (עפ"י לקוטי הלכות). ויש אומרים שבירושלמי נפשטה הבעיה שאינה יולדת לשבעה, וכן הלכה (ע' אור שמח יבום א,ה ועוד).
 ב. יש מי שכתב שבהמה גסה שנולדה לשמונה, יש אפשרות שתחיה – לפי הצד בגמרא שיולדת לשבעה (ע' בחדושי הגר"ר בנגיס ח"ב סו,נד).

דפים כד – כה

מז. א. מה דינה של המפלת שפיר, מרוקם ושאינו מרוקם?

ב. שפיר בבהמה, האם הוא סימן לולד?

א. תנן, המפלת שפיר מלא מים, מלא דם, מלא גנונים – אינה חוששת לולד. רבי יהושע בברייתא חולק וסובר שאעפ"י שהשפיר אינו מרוקם – הריהו ולד. לפי דעה אחת לא נחלק רבי יהושע אלא בעכור [שמא היה שם ולד ונימות. ומבואר בגמרא (כן תירץ רב נחמן לרבא) שספק הוא ולא ודאי], אבל בצלול דברי הכל אינו ולד (ריש לקיש משום רבי אושעיא; ר"נ אמר רבה בר אבוה. וכן סובר רב – עתוס'). ולפי דעה אחרת רבי יהושע דיבר בצלול (רבי יהושע בן לוי, וכן רצו להוכיח מהברייתא). ונסתפק לדעה זו שמא לא נחלקו חכמים אלא בצלול אבל בעכור דברי הכל ולד.

ונחלקו רב ושמואל להלכה; רב אמר אחד זה ואחד זה (רש"י: עכור וצלול) – אינה חוששת. ושמואל אמר: אחד זה ואחד זה חוששת [מספק]. ומסרו שלא טיהרו בנהרדעא [מקומו של שמואל] אלא שפיר אחד שהיה שקוף ביותר, שחוט השערה שהיה מונח עליו מצד אחד, נראה בצדו האחר.

לפרש"י 'צלול' היינו מלא מים (וכ"מ מפשט דברי רמב"ן ורשב"א ור"ן). והתוס' הקשו על כך ופרשו שבשפיר מלא מים או דם מודה רבי יהושע שאינו ולד, וכאן מדובר בבשר שבשפיר, והנידון על צלילותו ועכירותו של אותו בשר (וכן פירש המאירי).

והר"ן כתב שנחלקו הדעות בשיטת רבי יהושע האם מטמא גם בשפיר מלא דם, שלעולם אין שפיר בלא ולד (כן סבר רבי ישמעאל בר"י), או במלא דם מודה שטהורה, שבזה לא נברא השפיר בשביל האדם כלל, ואינו דומה לצלול ועכור (כן סבר רבי).

שפיר מלא בשר; רבי ישמעאל ברבי יוסי אמר בשם אביו: טמאה לידה. ורבי לא קיבל הדבר, שמא לא נאמר דין זה אלא לשיטת רבי יהושע שמטמא בשפיר שאינו מרוקם, אבל לחכמים אינו ולד.